Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių užpakalinio vaizdo veidrodžių (kodifikuota redakcija)

COM(2007) 236 galutinis — 2007/0081 (COD)

(2007/C 256/06)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2007 m. gegužės 29 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių užpakalinio vaizdo veidrodžių — (kodifikuota redakcija)*.

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 437-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. liepos 11-12 d. (liepos 11 d. posėdis), 145 nariams balsavus už, 2 prieš ir 4 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl šio dokumento.

2007 m. liepos 11 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos energetikos politikos apibrėžimo (Lisabonos strategija)

(2007/C 256/07)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 31 straipsniu ir vykdydamas 2006 m. kovo 23-24 d. Europos Vadovų Tarybos pavestus darbus, 2006 m. rugsėjo 14 d. (patvirtinta 2006 m. spalio 26 d.) nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl *Europos energetikos politikos apibrėžimo*.

2007 m. kovo 14-15 d. plenarinės sesijos metu buvo nuspręsta šį informacinį pranešimą pakeisti nuomone savo iniciatyva (Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalis).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. birželio 19 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja **Ulla Sirkeinen**.

437-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. liepos 11-12 d. (2007 m. liepos 12 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 126 nariams balsavus už ir 4 susilaikius.

1. **Rekomendacijos**

1.1 Energetika tapo vienu svarbiausių politinių klausimų, glaudžiai susijusių su Lisabonos strategija ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui.

— Energetika daro vis didesnę įtaką Europos ekonomikai. Siekiant atremti iššūkius, su kuriais susiduriama energetikos politikoje sprendžiant klimato kaitos, tiekimo saugumo ir konkurencingumo klausimus, ES turi tapti didelio energetikos našumo ir mažai CO_2 išmetančia ekonomika.

— Siekiant šio tikslo, būtina laikytis visuotinio požiūrio ir Europos Sąjungos lygiu svarstyti, kaip valdyti Europos energetikos poreikius, užtikrinti patikimą tiekimą iš labai įvairių šaltinių, prieigą prie tinklų ir gebėjimą pasiekti darnių išorės santykių energetikos srityje bei kitas galimas priemones

— Kad inovacijos, galinčios padėti tokiai raidai, būtų sukurtos ir įdiegtos, reikia įvykdyti kai kurias sąlygas ir imtis tam tikrų konkrečių politinių priemonių ES, valstybių narių, regionų ir vietos lygmeniu.

1.2 Siekis sukurti daugiau ir geresnių darbo vietų yra Lisabonos strategijos pagrindas. Keičiantis rinkos sąlygoms, energetikos sektoriuje prarandama darbo vietų. Tačiau nauji energetiniai sprendimai gali būti stipri paskata aukštos kokybės darbo vietoms kurti. Tam labiausiai padeda švietimas ir mokymas.

1.2.1 Be užimtumo, Lisabonos strategijoje svarbūs ir kiti energetikos socialiniai aspektai, pvz., aukštos kokybės viešosios paslaugos už prieinamą kainą. Į energetikos politikos vystymą reikia įtraukti pilietinę visuomenę, įskaitant socialinius partnerius.

1.3 EESRK drauge su nacionalinėmis ekonomikos ir socialinių reikalų tarybomis pateikia šias rekomendacijas dėl energetikos politikos įgyvendinant Lisabonos strategiją „Energetikos politika žinių visuomenei“:

— išsiaiškinti, kokios problemos energetikos politikoje ir kitose susijusiose pagrindinėse srityse gali trukdyti ES tikslui tapti didelio energetikos našumo ir mažai CO_2 išmetančia ekonomika;

— pasirūpinti kvalifikuota ir motyvuota darbo jėga užtikrinant aukštos kokybės švietimo sistemą;

— užtikrinti pakankamą valstybinių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros lygį, kuris atitiktų pagrindinių ES konkurentų lygį, ir skatinti privatų mokslinių tyrimų bei technologijų plėtros finansavimą;

— vystyti tarptautinį bendradarbiavimą energetikos technologijų srityje, ypač su kitais stambiais dalyviais; nuolat stebėti pagrindinių konkurentų ir partnerių energetikos technologijų politiką ir priemones;

— užtikrinti finansavimą iš rizikos kapitalo MVĮ pradedant veiklą ir jų vystymosi etapais bei investicijoms į naująsias technologijas;

— skatinti sveiką ir atvirą konkurenciją energetikos rinkose siekiant priversti įmones diegti inovacijas. Atsinaujinančios energijos srityje patekimas į tinklus turi lemiamos reikšmės inovacijų sėkmei;

— šalinti kliūtis, trukdančias investicijoms, kurios yra būtinos skatinant naudoti naujas technologijas. Privalomi planavimo ir leidimų išdavimo reikalavimai stabdo ar net užkerta kelią investicijoms. Kad būtų sumažinta investicijų rizika, reguliavimo sistema turi būti nuspėjama ir stabili;

— leisti naujoms technologijoms patekti į ES ir kitų pasaulio šalių rinkas;

— užtikrinti sąžiningas rinkos sąlygas pasaulio mastu, pvz., nustatant pasaulines CO_2 kainas; kartu stebėti, kad tai netaptų paprasčiausia preke, kadangi nuo realaus išmetamų dujų kiekio sumažinimo priklauso planetos išlikimas;

— iškelti plataus užmojo tikslus, galinčius padėti stiprinti ES poziciją pasaulio rinkose technologijų, didinančių energijos efektyvumą ir skatinančių naudoti atsinaujinančią energiją, srityje. Tačiau tikslus ir jų įgyvendinimo terminus reikia nustatyti atsargiai, kad būtų realios galimybės juos įgyvendinti;

— priemones, reikalingas aktyviai padėti diegti inovacijas, taip pat rinktis atsargiai iš toliau išvardytų priemonių, kad rezultatai būtų rentabilūs:

  — mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros finansavimas,

  — švietimas ir mokymas,

  — visuomenės sąmoningumo didinimas,

  — kainų mechanizmai, mokesčiai,

  — subsidijos,

  — privalomos užduotys ir įsipareigojimai,

  — reguliavimas arba privalomos normos,

  — savanoriški standartai, laisvi susitarimai,

  — viešieji pirkimai.

1.4 Norint sėkmingai įgyvendinti būtinas energetikos sektoriaus reformas, reikia paspartinti inovacijas. Komitetas ragina ypatingą dėmesį skirti

— priemonėms, kurios padėtų nustatyti ekonomiškai tinkamą kainą už išmetamą anglies dvideginio kiekį,

— viešojo ir privataus sektoriaus moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai skatinant naujas energijos formas ir energijos efektyvumą,

— įvairių produktų energijos efektyvumo gerinimo skatinimui reguliavimo ar kitomis veiksmingesnėmis priemonėmis,

— aktyvesniam viešųjų pirkimų vykdymui siekiant aukštesnių energijos efektyvumo standartų, visų pirma statybos pramonėje.

2. **Įžanga**

2.1 2008 m. pradžioje EESRK, kartu su nacionalinėmis ekonomikos ir socialinėmis tarybomis, ketina parengti suvestinę ataskaitą dėl Lisabonos strategijos ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui prioritetų. Ši nuomonė dėl energetikos politikos yra šios suvestinės ataskaitos dalis. Ji parengta bendradarbiaujant su nacionalinėmis ekonomikos ir socialinių reikalų tarybomis, ypač aktyviai dalyvaujant Prancūzijos, Italijos ir Maltos tarybomis.

2.2 Ši nuomonė susijusi su Integruotų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairių 2005-2008 m. B dalimi — Europos augimo potencialą stiprinančios mikroekonominės reformos. Konkrečiai kalbant, su gaire Nr. 8 dėl konkurencingumo stiprinimo, gaire Nr. 12 dėl tyrimų ir taikomosios veiklos, gaire Nr. 13 dėl inovacijų bei informacijos ir ryšių technologijų, gaire Nr. 10 dėl konkurencijos stiprinimo ir gaire Nr. 14 dėl tvaraus išteklių naudojimo ([1]).

([1]) COM(2005) 141 galutinis, Integruotos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairės.

2006 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba

2.3 Europos Vadovų Taryba susitikimo, vykusio 2006 m. kovo 23-24 d. Briuselyje, išvadose teigia, kad ji palankiai vertina Europos Parlamento, Regionų komiteto ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto iniciatyvas siekiant Bendrijos lygiu padidinti savarankiškumą. Ji ragina Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą bei Regionų komitetą tęsti darbą ir prašo 2008 m. pradžioje pateikti suvestines ataskaitas dėl veiksmų, skirtų augimo ir užimtumo partnerystei remti (pirmininkavusios valstybės narės išvadų 12 punktas).

2.4 Europos Vadovų Taryba pažymi, kad, apibūdinant esamą padėtį Europoje, minima sustiprėjusi konkurencija su užsienio šalimis, senėjanti visuomenė, aukštesnės energijos kainos ir būtinybė užtikrinti energijos tiekimo patikimumą (pirmininkavusios valstybės narės išvadų 7 punktas). Be to, ji patvirtina, kad tebegalioja Integruotos 2005-2008 m. ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairės. Atsižvelgdama į tai, ji susitaria dėl konkrečių prioritetinių veiksmų sričių, susijusių su investavimu į žinias ir inovacijas, verslo potencialu, ypač MVĮ, užimtumu prioritetinėse srityse, ir dėl Europos energetikos politikos apibrėžimo (16 punktas).

2.5 Europos Vadovų Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad Europa susiduria su tam tikromis problemomis energetikos srityje: tebesitęsiančia sudėtinga padėtimi naftos ir dujų rinkose, didėjančia priklausomybe nuo importo ir iki šiol pasiekta ribota diversifikacija, aukštomis ir nepastoviomis energijos kainomis, didėjančia pasauline energijos paklausa, saugumo rizika, turinčia poveikio gamybos ir tranzito šalims bei gabenimo maršrutams, didėjančiu klimato kaitos pavojumi, lėta pažanga energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimo srityje, poreikiu didinti energetikos rinkų skaidrumą ir toliau integruoti bei tarpusavyje susieti nacionalines energetikos rinkas ir energetikos rinkos liberalizavimą, kuris netrukus turėtų būti baigtas (2007 m. liepos mėn.), ribotu energetikos sektoriaus dalyvių veiklos koordinavimu, nors reikia didelių investicijų į energetikos infrastruktūrą (43 punktas).

2.6 Reaguodama į šias problemas ir remdamasi Komisijos žaliąja knyga „Europos Sąjungos tausios, konkurencingos ir saugios energetikos strategija“ bei Tarybos pasiūlymais, Europos Vadovų Taryba ragina kurti Europos energetikos politiką, kuria siekiama veiksmingos Bendrijos politikos, valstybių narių pozicijų darnos ir įvairiose politikos srityse vykdomų veiksmų nuoseklumo bei suderinto trijų tikslų — energijos tiekimo patikimumo, konkurencingumo ir aplinkosaugos tvarumo — įgyvendinimo (44 punktas).

2.7 Europos Vadovų Taryba pabrėžia, kad energetikos politika turi patenkinti daugelio politikos sričių poreikius, kad būtų pasiektas toks nuoseklumas ES vidaus ir išorės politikoje. Ši politika, kaip ekonomikos augimo strategijos dalis, atvirose ir konkurencingose rinkose skatina investicijas, technologinę plėtrą, vidaus ir užsienio prekybą. Ji glaudžiai susijusi su aplinkos apsaugos politika, užimtumu, regionine politika ir visų pirma transporto politika. Be to, užsienio ir vystymosi politikos aspektai yra vis svarbesni skatinant energetikos politikos tikslus kartu su kitomis šalimis (45 punktas).

2.8 Todėl Europos energetikos politika turėtų būti grindžiama bendromis ilgalaikės pasiūlos ir paklausos perspektyvomis, objektyviu, skaidriu visų energijos išteklių privalumų bei trūkumų įvertinimu, ir ši politika, išlaikant pusiausvyrą, turėtų prisidėti prie jos trijų pagrindinių tikslų (46 ir 47 punktai):

— tiekimo patikimumo didinimo;

— įmonėms ir vartotojams naudingo Europos ekonomikos konkurencingumo ir energijos tiekimo prieinamumo užtikrinimo stabilioje reguliavimo sistemoje;

— aplinkosaugos tvarumo skatinimo.

2.9 Įgyvendinant šiuos pagrindinius tikslus, Europos energetikos politika turėtų:

— užtikrinti skaidrumą ir nediskriminuojantį požiūrį rinkose,

— atitikti konkurencijos taisykles,

— atitikti viešųjų paslaugų įsipareigojimus,

— visapusiškai gerbti valstybių narių suverenumą pirminių energijos išteklių atžvilgiu ir jų teikiamą pirmenybę tam tikrų energijos rūšių deriniui.

2007 m. Energetikos paketas

2.10 Komisija ketina nuo 2007 m. reguliariai teikti strateginę energetikos apžvalgą. 2007 m. sausio 10 d. Komisija paskelbė pirmąją apžvalgą ir komunikatą Europos Vadovų Tarybai ir Europos Parlamentui „Europos energetikos politika“, kurie kartu sudaro „energetikos paketą“.

2.11 Komisijos energetikos politikos pradinis tikslas yra trejopas: klimato kaitos problemos sprendimas, ES išorinės priklausomybės nuo importuojamų dujų ir naftos mažinimas ir ekonomikos augimo bei darbo vietų kūrimo skatinimas.

2.12 Komisijos siūlomas Europos energetikos politikos pagrindinis tikslas — iki 2020 m. išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti 20 proc. ES tikslą reikėtų vertinti atsižvelgiant į būtinybę visoms pramonės valstybėms imtis veiksmų ir spręsti klimato kaitos problemą. Kai tokie įsipareigojimai bus prisiimti, ES turės padaryti dar daugiau. Todėl turėtų būti siekiama išmetamųjų dujų kiekį sumažinti 30 proc. iki 2030 m. ir 60-80 proc. iki 2050 m.

2.13 Rūpintis reikėtų ne tik klimato kaita, bet ir Europos energijos tiekimo patikimumu, ekonomika ir piliečių gerove. Komisijos nuomone, įgyvendinant šį tikslą taip pat būtų galima sumažinti augantį didelių svyravimų ir naftos bei dujų kainų poveikį, kad ES energijos rinka taptų konkurencingesnė ir būtų skatinamas technologijų diegimas ir darbo vietų kūrimas.

2.14 Kalbant energetikos terminais, norint pasaulio mastu sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, per ateinančius 13 metų ES bent jau 20 proc. (galbūt ir daugiau) turi sumažinti CO_2 kiekį, susidarantį dėl ES suvartojamos energijos. Šiuo tikslu ES turi prisiimti pasaulio lyderės vaidmenį ir skatinti naują pramonės revoliuciją.

2.15 Siekiant šio tikslo, Komisija taip pat siūlo sutelkti dėmesį į keletą su energetika susijusių priemonių: didinti energijos efektyvumą, vartoti daugiau atsinaujinančių energijos išteklių, naudoti daugiau naujų priemonių, kad energijos vidaus rinkos privalumais galėtų naudotis kiekvienas, didinti valstybių narių solidarumą atsižvelgiant į ilgalaikę energetikos technologijų plėtros viziją, naujai pažvelgti į branduolinę saugą ir saugumą bei Europos Sąjungai labiau stengtis kalbėti „vienu balsu“ su tarptautiniais partneriais, įskaitant energijos gamintojus, importuotojus ir besivystančias šalis.

2.16 Apžvalgoje pateikiamas dešimties punktų Energijos veiksmų planas ir priemonių grafikas. Pirmasis konkrečių priemonių rinkinys pateikiamas kartu su veiksmų planu, kuriame yra:

— ataskaita, kaip valstybės narės įgyvendina dujų ir elektros energijos vidaus rinką bei konkurencijos tyrimo šiuose dviejuose sektoriuose rezultatai;

— prioritetinis valstybių narių elektros energijos ir dujų tinklų sujungimo planas, kad būtų įgyvendintas bendras Europos tinklas;

— tausios elektros energijos gamybos deginant iškastinį kurą skatinimo pasiūlymai;

— atsinaujinančios energijos, visų pirma biokuro naudojimo transporto sektoriuje, propagavimo planas ir kitos iniciatyvos;

— branduolinės energijos padėties Europoje analizė;

— būsimo Europos strateginio energetikos technologijų plano projektas.

2.17 2006 m. spalio 19 d. Komisijos priimtas Energijos efektyvumo veiksmų planas taip pat yra šio veiksmų plano dalis. Komisijos komunikatas „Pasaulio klimato kaitos apribojimas iki 2 Celsijaus laipsnių — Gairės 2020 metams ir vėliau“ bei strateginė apžvalga papildo ir pagrindžia vienas kitą.

2.18 2007 m. kovo 8-9 d. pavasario susitikime Europos Vadovų Taryba visiškai pritarė Komisijos pasiūlymams. Komisija, atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas, parengs išsamių pasiūlymų dėl teisinių priemonių ir kitų svarbių veiksmų. Praėjus dvejiems metams Komisija pateiks antrą strateginę energetikos apžvalgą, kurioje informuos apie pažangą, kadangi valstybių ir vyriausybių vadovai įsipareigojo reguliariai aptarti energetikos klausimus.

Ankstesnės Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės dėl energetikos politikos

2.19 2002-2006 m. kadencijos laikotarpiu EESRK parengė keletą nuomonių dėl energijos politikos, visų pirma dėl skirtingų energijos šaltinių savybių ir vaidmens bei dėl naudojamų technologijų. 2006 m. rugsėjo mėn. plenarinėje sesijoje EESRK, daugiausia remdamasis savo ankstesnėmis nuomonėmis, priėmė tiriamąją nuomonę dėl *Energijos tiekimo Europos Sąjungoje: optimalaus energijos rūšių derinimo strategija* ([2]). Šioje nuomonėje nagrinėjama daugelis 2006 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryboje iškeltų klausimų. Toliau pateikiamos pagrindinės joje padarytos išvados.

2.20 EESRK laikėsi nuomonės, jog Europai būtina nustatyti strateginį tikslą derinti kuo įvairesnius energijos šaltinius, kad būtų optimaliai patenkinti ekonomikos, tiekimo saugumo ir klimato politikos tikslai. Šių tikslų atžvilgiu visi energijos šaltiniai ir technologijos turi privalumų ir trūkumų, į kuriuos turi būti atsižvelgta be išankstinio nusistatymo ir išlaikant pusiausvyrą.

2.21 Išaugęs atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas elektros gamybai dar turi neišnaudoto potencialo. Bet net jei iki 2020 m. bus pasiektas tikslas, kad 20 proc. visos sunaudojamos energijos sudarytų atsinaujinanti energija, to nepakaks, kad atsinaujinantys energijos šaltiniai artimiausioje ateityje galėtų visiškai pakeisti tradicinius energijos šaltinius.

2.22 Negalima atmesti nė vienos pasirinkimo galimybės. Tokia išvada paremta nuomonėje pateiktais 25 ES valstybių narių scenarijais. Netgi pagal scenarijų, kuris paremtas prielaida, kad bus pasiektas didžiausias energijos efektyvumas ir daugės atsinaujinančių energijos šaltinių, nė viena energetikos technologija nebus laikoma atgyvenusia, jei neturės neigiamo poveikio aplinkai ar ekonomikai.

2.23 Šiuo metu naudojamas energijos rūšių derinys turėtų būti vystomas politinėmis strategijomis siekiant mažesnės priklausomybės nuo išorinių tiekimo šaltinių ir didesnio turimų neteršiančių energijos šaltinių panaudojimo Europoje, turint omenyje, kad rinkos dalyviai daro sprendimus dėl investicijų į įvairias technologijas.

([2]) CESE 1176/2006, dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje.

2.24 EESRK rekomendavo kurti optimalaus energijos rūšių derinimo strategiją. Šiame kontekste svarbu aiškiai nustatyti ES, valstybių narių, nepriklausomų tarnybų ir rinkos dalyvių vaidmenis.

Optimalaus energijos rūšių derinimo strategiją turėjo sudaryti šie elementai:

— energijos efektyvumas, įskaitant kombinuotą šilumos ir elektros energijos gamybą;

— atsinaujinantys energijos šaltiniai, įskaitant biokuro naudojimą transporto sektoriuje;

— energijos efektyvumo didinimas transporto sektoriuje;

— dar saugesnės branduolinės energijos skatinimas ir sprendimas dėl panaudoto kuro;

— švarios akmens anglies technologijos ir pasirengimas vėl didinti vidinių ES akmens anglies atsargų panaudojimą;

— investicijų į suskystintų gamtinių dujų terminalus skatinimas;

— tinkama teisinė bazė pakankamoms investicijoms į energijos gamybą ir perdavimą užtikrinti;

— ES kalbėjimas „vienu balsu“ ir kaip vieno stipriausių veikėjų tarptautinėje arenoje pozicijos užėmimas;

— klimato ir aplinkos apsaugos politikos priemonių dabartinio ir būsimo poveikio kitiems energetikos politikos tikslams įvertinimas;

— visuotinis sprendimas, kokia klimato politika bus vykdoma po Kioto protokolo, bent jau dalyvaujant visiems didžiausiems teršėjams;

— didesnės pastangos vykdyti daugiau (vidutinės trukmės ir ilgalaikių) mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros darbų ir didinti ES paramą energetikos sektoriaus moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai.

3. **EESRK pastabos dėl Europos energetikos politikos įgyvendinant Lisabonos strategiją**

3.1 Energija reikalinga šiuolaikinei visuomenei. Siekdami patenkinti mūsų maisto, šilumos šaltuose kraštuose, apšvietimo, transporto, prekių ir plataus vartojimo gaminių poreikius, taip pat (šiuo metu vis platesniu mastu) telekomunikacijų ir informacijos apdorojimo poreikius, turime patikimai gauti energiją. Vis dėlto šių poreikių tenkinimo būdai gali ir turi pasikeisti. Susidurdami su dabartiniais iššūkiais — visų pirma su klimato kaita — turime kuo greičiau žengti aukšto energijos našumo, mažai anglies dioksido išmetančios ekonomikos link.

3.2 Energetika yra glaudžiai susijusi su Lisabonos strategija ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui: norėdami įgyvendinti Lisabonos strategijos tikslus, turime gauti pakankamai energijos už konkurencingą kainą. Nauji energetiniai sprendimai gali būti stipri paskata Europos konkurencingumui skatinti ir aukštos kokybės darbo vietoms kurti.

3.3 Pagrindiniai energetikos politikos uždaviniai — konkurencingumas, tiekimo patikimumas ir tvarumas — išlieka. Norint atremti pagrindinį iššūkį — išspręsti klimato kaitos klausimą — būtina riboti augančius energijos poreikius realiai gerinant energijos naudojimo efektyvumą ir iš esmės didinant atsinaujinančios energijos naudojimo dalį bei skatinant naudoti kitas energijos technologijas, išmetančias mažai CO_2, pvz., ateityje geras šios problemos sprendimas gali būti anglies dvideginio surinkimas ir saugojimas. Energijos naudojimo efektyvumo gerinimas, tiekimo šaltinių įvairinimas ir ES gebėjimo kalbėti „vienu balsu“ tarptautinėje arenoje stiprinimas taip pat padės užtikrinti energijos tiekimo saugumą. Reikėtų didinti konkurencingumą skatinant atvirą rinką, veikiančią remiantis tikra ir sąžininga konkurencija, visų pirma sudarant sąlygas patekti į tinklus ir užtikrinant aukštos kokybės viešąsias paslaugas.

3.4 Lisabonos strategijos pagrindinis tikslas — sukurti daugiau ir geresnės kokybės darbo vietų. Kaip ir daugelyje rinkų, kuriose įmonės turi gerinti našumą norėdamos išlikti konkurencingos, energetikos sektoriaus įmonės turi didinti efektyvumą. Kai energetikos sektoriuje prarandamos darbo vietos, darbo netekusiems darbuotojams reikia padėti. Tačiau energijos vartojimo sektoriuje galima išlaikyti darbo vietų skaičių ir net jį didinti. Visų pirma, siekiant energijos vartojimo efektyvumo ir naudojant atsinaujinančius energijos šaltinius bei kitas vystomas technologijas, būtų galima sukurti daug ir dažniausiai kokybiškų darbo vietų.

3.4.1 Lisabonos strategijoje atitinkamą dėmesį reikia skirti socialiniam energetikos politikos aspektui. Jis apima užimtumo ir darbo vietų klausimą bei galimybę visiems gauti energijos už prieinamą kainą, t.y. kokybišką viešąją paslaugą. Pilietinė visuomenė, įskaitant socialinius partnerius, turi aktyviai dalyvauti vystant energetikos politiką.

3.5 EESRK pateikė išsamų savo požiūrį į šiuos esminius energetikos politikos klausimus neseniai parengtose nuomonėse ir netrukus pateiks nuomonių dėl teisės aktų bei kitų konkrečių pasiūlymų, kuriuos paskelbs Komisija remdamasi Europos Vadovų Tarybos išvadomis dėl energetikos paketo.

3.6 Norėdamas išvengti dvigubo darbo ir optimaliai prisidėti prie diskusijų energijos klausimu, EESRK ketina šioje nuomonėje daugiausia dėmesio skirti santykiui tarp energetikos politikos ir Europos — žinių visuomenės vizijos, minimos Lisabonos strategijoje. Šioje nuomonėje pateiksime pastabų energetikos pakete svarstomomis temomis, susijusiomis su inovacijomis.

Technologijų ir inovacijų svarba sprendžiant šio amžiaus energetikos problemas

3.7 Politiniu požiūriu nustatyti tikslai ir priemonės sudaro veiksmų planą, tačiau tikros pažangos galima pasiekti diegiant technologijas ir inovacijas, įskaitant elgsenos pokyčius. Tai pasakytina ir apie didesnį energijos efektyvumą taikant energijos konversiją ir apskritai naudojant energiją. Inovacijos (pvz., įvairinant energijos šaltinius) gali labai padėti sumažinti priklausomybę nuo išorės energijos šaltinių. Inovacijų diegimas neabejotinai reikalingas siekiant sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Įgyvendinti šį tikslą galėtų padėti atsinaujinančių energijos šaltinių, švarios akmens anglies ir kito iškastinio kuro bei saugios branduolinės energijos vystymas ir naudojimas.

3.8 Plačiąja prasme inovacijų diegimas — tai atsinaujinimas. Tai naujų idėjų kūrimas ir platesnis pritaikymas, kad iš jų būtų gauta ekonominės naudos. Ši sritis apima technologijų, naujų valdymo metodų ir kitų organizacinių sprendimų kūrimą. Procesas vyksta ne tik pramonėje, bet ir paslaugų bei valstybiniame sektoriuje. Moksliniai tyrimai dažnai būna inovacijų šaltinis (tačiau ne vienintelis). Šia tema Komitetas norėtų pateikti nuorodą į savo nuomonę „Mokslinių tyrimų poreikis siekiant saugaus ir ilgalaikio energijos tiekimo“ ([3]).

3.8.1 Daugiausia dėmesio sulaukė energijos gamybos technologijos, visų pirma našūs kuro deginimo įrenginiai, vėjo jėgainės, saulės energijos kolektoriai arba ateities kuro elementai, vandenilio technologijos ir sintezė. Taip pat svarbu kurti ir pagalbines technologijas, pvz., medžiagų vystymo ir meteorologijos srityse, kad tikslesnės prognozės prisidėtų prie veiksmingo optimizavimo.

3.8.2 Našaus energijos naudojimo technologijų diapazonas yra beveik neribotas; geresnė izoliacija, ekonomiškesni elektros prietaisai, lengvesnės medžiagos, tinkamesnis pramoninės gamybos ir procesų planavimas, veiksmingesnė įranga. Šiuo požiūriu labai svarbus daugiausiai energijos sunaudojančios pramonės vaidmuo. Jeigu ji neužtikrins reikiamų investicijų ir kompetentingo požiūrio, ES inovacijų pramonei skirtų našaus energijos naudojimo technologijų srityje prasidės stagnacija.

3.8.3 Daug galimybių turi informacijos ir ryšių technologijos. IRT pritaikymas energijos gamybos, konversijos ir paskirstymo srityse, taip pat ir kituose procesuose, sudarytų sąlygas gamybai ir našumui didinti. Tai pasakytina ir apie patikimą ir saugų sistemų, įskaitant perdavimo tinklus, darbą. IRT technologijos padeda naudotojams ir vartotojams kontroliuoti energijos suvartojimą. Vienu labai naudingu pavyzdžiu galėtų tapti galimybė sumažinti sistemų apkrovą piko metu skatinant naudotojus nedelsiant reaguoti į kainų signalus. IRT technologijos taip pat galėtų sumažinti transporto poreikį, pvz., įdiegus nuotolinio darbo ir konferencijų rengimo priemones.

3.8.4 Mums taip pat reikia naujų šiuolaikinių energetikos sistemos ir su ja susijusių sistemų eksploatavimo ir valdymo būdų. Pagrindinis tikslas — užtikrinti aukštą paslaugų kokybę už prieinamą kainą. Pavyzdžiui, užtikrinti saugų gamybos ir perdavimo sistemų eksploatavimą bei priežiūrą ir rinkos (mainų), vartojimo piko metu valdymą ir prisitaikymą prie dienos šviesos valandų. Galiausiai energijos poreikių tenkinimui ir tinkamesniam kuro išteklių valdymui gali labai pasitarnauti veiksminga logistika.

3.8.5 Be to, reikalingi nauji elgsenos būdai. Pagrindinis vaidmuo tenka vartotojams, todėl kiekvienas iš mūsų energiją turėtų vartoti racionaliau. Tam reikia naujų idėjų ir daugiau informacijos. Didžiausias iššūkis — vartotojų sąmoningumo lygio kėlimas ir tinkamas informavimas, kad jie galėtų priimti sprendimus pagal savo poreikius. Regionų ir miestų planavimas, architektūros sprendimai bei statybai keliami reikalavimai gali labai padėti piliečiams renkantis energijos vartojimo būdus; tam reikia remti oficialias informavimo kampanijas, skatinančias efektyvų energijos naudojimą ir tausojimą.

3.9 Būtina rasti naujus radikalius problemų sprendimus. Pokyčių reikia nedelsiant. Radikaliems sprendimams reikia laiko, todėl svarbu jų imtis jau dabar ir tam skirti išteklių. Kartu reikėtų išplėsti geriausių turimų technologijų naudojimo galimybes, kad, pavyzdžiui, sumažėtų energijos suvartojimas šeimose.

3.10 Siekiant vystyti inovacijas ir investicijas ekonomiškai veiksminga linkme, reikia kiekybiškai įvertinti pirminių technologijų rentabilumą. Vienas ryškiausių pavyzdžių yra įvairių technologijų, padedančių išvengti 1 CO_2 tonos, kaina, pvz., vėjo malūnai yra daug brangesni už namų izoliaciją.

Inovacijų skatinimo sąlygos ir politinės priemonės

3.11 Inovacijoms kurti ir diegti reikia tam tikrų sąlygų ir kai kurių konkrečių politinių priemonių vietos, regionų, nacionaliniu ir Europos lygiu. Kadangi ES siekia tapti energijos efektyvumo ir mažai anglies dioksido išmetančių technologijų pasaulio lydere, labai svarbu nuodugniai išnagrinėti energetikos politiką ir kitas pagrindines sąlygas, būtinas šiam tikslui pasiekti.

3.12 Pirmoji būtina sėkmingo inovacijų įdiegimo sąlyga yra kvalifikuota ir motyvuota darbo jėga, kurią rengia aukšto lygio švietimo sistema. Naujoms technologijoms vystyti reikia pakankamų tyrimų ir plėtros, taip pat nepabūgti finansinės rizikos kuriant MVĮ ir jų veiklos pradžioje. Sveika ir atvira konkurencija verčia įmones taikyti inovacijas. Reikalingas patekimas į rinkas, taip pat pasauliniu mastu. Atsinaujinančios energijos srityje patekimas į tinklus turi lemiamos reikšmės inovacijų sėkmei. Reguliavimo sistema turi skatinanti inovacijas, ypač atlyginant novatoriams (pvz., pagal ES prekybos emisijomis sistemą neatlyginama tiems, kurie iš pat pradžių stengėsi mažinti išmetimus). Per didelis reguliavimas slopina inovacijas.

3.12.1 Norint skatinti naudoti naujas technologijas, reikia investicijų. Kad galėtų investuoti, bendrovės turi būti pelningos. Tai pasakytina ir apie investicijas į didesnį energetikos efektyvumą, net ir tuo atveju, kai atsipirkimo laikotarpis trumpas. Energetikos verslas buvo labai pelningas pastaraisiais metais, bet investicijų vis dar nedaug. Visiems žinoma, kad planavimo ir leidimų išdavimo reikalavimai stabdo ar net nutraukia investicijas. Kad sumažėtų investicijų rizika, reguliavimo sistema turi būti nuspėjama ir stabili. Investicijų į energetikos infrastruktūrą atsipirkimo laikotarpis dažnai būna ilgas, galimybė pasinaudoti kokiomis nors ilgalaikėmis sutartimis būtų naudinga.

([3]) OL C 241, 2002 10 07, p. 13.

3.12.2 Kad bendrovė ryžtųsi investuoti į naujos technologijos sukūrimą arba panaudojimą, reikia sudaryti sąlygas investicijų grąžai iš pakankamai didelių rinkų. Daugeliu atveju nacionalinės rinkos tam nepakanka, todėl galimybė patekti į pasaulines rinkas tampa svarbiausia investavimo sąlyga. Taip pat svarbu pasaulinė paklausa ir visiems vienodos veiklos sąlygos. Vienašališkos ES priemonės nesukuria paklausos kitur, nors laikui bėgant gali sukurti. Pavyzdžiui, CO_2 išmetimų apmokestinimas galėtų būti svarbi paskata, tačiau reikėtų ją taikyti pasaulio mastu.

3.12.3 Stipri ES pozicija pasaulinėje rinkoje efektyvaus energijos naudojimo ir atsinaujinančių energijos technologijų srityje turėtų būti toliau plėtojama ir stiprinama. ES siekis būti klimato kaitos politikos lydere nustatant aukštus tikslus, efektyvi energetika ir atsinaujinančios energijos šaltinių naudojimas gali prisidėti prie šio tikslo įgyvendinimo. Tačiau tai nevyksta savaime. Reikia atsargiai nustatyti uždavinius ir galutinius terminus, kad galimybės juos įgyvendinti būtų realios, kitaip rezultatas bus tik papildomos išlaidos ir galbūt prarastos darbo vietos. Pavyzdžiui, reikia, kad atitinkamų technologijų plėtra būtų tiesiogiai susieta su tikslų įgyvendinimo terminais. Taip pat reikia atsižvelgti į investicijų ciklus įvairiuose sektoriuose.

3.12.4 Atrodo, kad ES linkusi pasikliauti rinkos jėgomis kaip priemone inovacijoms skatinti, tačiau tai gali būti nepakankamai veiksminga. JAV ir kai kurios kitos šalys labiau pasikliauja valstybiniu mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros finansavimu. Europa turi didinti valstybinį ir privatų mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros finansavimą. Europoje valstybės narės turi labiau bendradarbiauti. Be to, reikia geriau koordinuoti šalių ir ES pastangas nepažeidžiant konkurencijos. Reikia vystyti tarptautinį bendradarbiavimą technologijų srityje, ypač su kitais svarbiais dalyviais, nuolat stebėti pagrindinių konkurentų ir partnerių energetikos technologijų politiką ir priemones. Taip pat reikia skatinti artimesnį viešųjų mokslinių tyrimų centrų ir įmonių bendradarbiavimą planuojant ir įgyvendinant tyrimų programas, kad pastangos mokslinių tyrimų srityje skatintų inovacijas. Planuojamas Europos technologijos institutas galėtų būti labai naudingas.

3.13 Inovacijoms aktyviai skatinti reikia tam tikrų priemonių. Priemones reikia taikyti atsižvelgiant į inovacijų vystymo etapus ir į padėtį rinkoje, kad rezultatai būtų kuo geresni. Pagal priemones, reikalingas inovacijas sėkmingai įdiegti rinkoje, technologijas galima suskirstyti, pvz., į tris kategorijas:

1) technologijos, esančios tyrimų ir plėtros stadijoje, kurių dar negalima įdiegti rinkoje. Šiais atvejais reikalinga tikslinė parama moksliniams tyrimams, technologijų plėtrai ir demonstracinei veiklai. Kainų signalai, pvz., CO_2 išmetimų apmokestinimas, nėra pakankami;

2) artimesnės įdiegimui rinkoje technologijos. Jos veikia, tačiau kol kas yra per brangios rinkoms. CO_2 išmetimų apmokestinimas gali būti tinkama paskata, kaip ir konkreti parama, užtikrinanti paklausos augimą ir kartu dideles gamybos apimtis, galinčias atitikti paklausą;

3) rinkoje esantys gaminiai, kurių paklausa nedidelė (pavyzdžių galima rasti energijos taupymo technologijų srityje). Šios problemos sprendimas — didinti visuomenės sąmoningumą, o tam gali padėti energijos auditas ir panašios priemonės.

3.14 Priemonių pasirinkimas yra didžiulis Europos, nacionaliniu ir regionų lygmeniu. Jas rinktis reikia labai atidžiai, atsižvelgiant į skirtingus tikslus, kad rezultatai būtų geri ir už priimtinas sąnaudas. Kad būtų išvengta išteklių švaistymo ir nelauktų pasekmių, reikia kritiškai įvertinti veiklos tempą. Reikia kuo greičiau įgyvendinti priemones, kuriomis siekiama tiesioginių ir netiesioginių tikslų („negailestingos priemonės“). Sudėtingesnės, dažnai naujos priemonių rūšys, pvz., būdai nustatyti CO_2 rinkos kainą, turi būti atidžiai tiriamos. Kad būtų išvengta komplikacijų, nenumatyto šalutinio poveikio ir ne pačių palankiausių sprendimų, reikia stengtis vengti didelio priemonių skaičiaus vienam tikslui pasiekti. Renkantis naudotinas priemones taip pat labai svarbu netrikdyti tinkamam vidaus rinkos veikimui, iki šiol ne visada į tai buvo kreipiamas dėmesys.

3.14.1 Mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros finansavimas. Šia tema Komitetas norėtų pateikti nuorodą pirmiausia į savo nuomonę „Investicijos į žinias ir naujoves (Lisabonos strategija)“ INT/325. Šioje srityje ES aiškiai atsilieka nuo JAV ir kai kurių kitų pagrindinių konkurentų. Septintojoje mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programoje energetikai per septynerius metus skiriama maždaug 4 milijardai eurų (išskyrus ITER statybas), o JAV energetikos įstatyme siūloma vien tik 2007 m. iš federalinio biudžeto skirti 4,4 milijardo dolerių, vėliau šią sumą didinti. Be valstybinio mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros finansavimo didinimo, reikia skatinti didesnį privatų energetikos mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros finansavimą bei stiprinti ES šalių bendradarbiavimą.

3.14.2 Švietimas ir mokymas. Greta pastangų pakelti švietimo ir mokymo kokybę Europoje reikia, kad energetika taptų patrauklesnė ir perspektyvesnė jauniems žmonėms renkantis karjerą. Technologijoms vis sparčiau kintant, švietimas ir mokymasis visą gyvenimą tampa būtinas.

3.14.3 Visuomenės sąmoningumo didinimas. Pakeisti kiekvieno mūsų elgesį, kad energija būtų naudojama racionaliai, yra didelis iššūkis. Mokyklos ir informacinės kampanijos gali labai prie to prisidėti. Energijos auditas, atliktas specialistų tarpe ir bendrovėse, pagrįstas, pvz., savanorišku susitarimu, davė gerų rezultatų.

3.14.4 Kainų mechanizmai, mokesčiai. Kainų signalai, jeigu yra gerai parengti, gali efektyviai paremti inovacijas, nurodydami vartotojams, ką pasirinkti. Jau pradinėje mokykloje būsimiems Europos piliečiams turėtų būti teikiamos žinios apie šią sritį, kadangi vaikai labai smalsūs, jie domisi planetos ateitimi ir nori aktyviai veikti. Aukštesnės kainos kaip energijos vartojimo mažinimo priemonė nėra labai efektyvi, nes gerai žinoma, kad kainų lankstumas energetikoje gana silpnas.

3.14.5 Subsidijos. Gerai suplanuotos subsidijos gali veiksmingai reguliuoti pasirinkimus. Ankstyvuose mokymosi kreivių etapuose dažnai reikia subsidijų aukštai rizikai kompensuoti. Kad nebūtų iškreipta konkurencija, subsidijos gali būti naudojamos tik pagal šiuo metu galiojančias ES taisykles, t.y. rinkos trūkumams neutralizuoti. Subsidijos turi būti ribotos laiko požiūriu ir jų reikia pamažu atsisakyti. Energetikos veiksmingumui padidinti reikia sukurti atitinkamą paskatų sistemą, skirtą skatinti pradėti naudoti energiją taupančius, tačiau brangesnius prietaisus, kurių atsipirkimo periodas paprastai trumpas.

3.14.6 Politiškai nustatytos užduotys ir įsipareigojimai. Jie nurodo pageidaujamą plėtros kryptį. Tačiau, norint įgyvendinti tikslus, sprendimams investuoti svarbios ir realios politinės priemonės. Nustatant tikslus reikia turėti omenyje, kad paprastai vienoms ekonomikos sritims laimint, kitos praranda, todėl per didelės ambicijos gali atnešti daugiau žalos negu naudos. Dabar pastebima tendencija nustatyti bendrus tikslus ir juos papildyti mažesniais su bendru tikslu susijusiais tikslais, pavyzdžiui, iškeliami tikslai sumažinti CO_2 išmetimą, o jiems įgyvendinti užsibrėžiama padidinti atsinaujinančios energijos naudojimą. Tai skatina priimti ne tokius optimalius sprendimus bendram tikslui įgyvendinti. Turi būti atliktas kruopštus tikslų ir ypač pasirinktų priemonių poveikio įvertinimas remiantis susitarimų su pramone pavyzdžiais Vokietijoje ir Suomijoje.

3.14.7 Emisijų leidimų sistema, žalieji ir baltieji sertifikatai. Šios priemonės yra veiksmingos ir, jeigu jos tinkamai parengtos, padeda pasiekti užsibrėžtų tikslų. Tačiau sunku iš anksto nustatyti sąnaudas ir jos gali būti labai skirtingos. Kuo didesnė rinka ir kuo daugiau rinkos dalyvių dalyvauja emisijų leidimų ar teisių sistemoje, tuo geriau. Jeigu ši sistema bus taikoma pasaulio rinkoje dirbančioms bendrovėms, ji turi būti pasaulio masto, kad neiškreiptų konkurencijos.

3.14.8 Reglamentas arba privalomos normos. Kruopščiai suplanuotos reglamentas gali paskatinti inovacijas. Pavyzdžiui, reglamentas gali būti veiksmingas siekiant atsikratyti pasenusių technologijų. Jis gali skatinti gaminių energijos efektyvumui didinti skirtas inovacijas nustatydamas drąsius vidutinio laikotarpio tikslus efektyvumo standartams pakelti. Tačiau visada esama rizikos pristabdyti inovacijas. Visais atvejais turi būti užtikrinama, kad reguliavimas nesukurs kliūčių rinkoje.

3.14.9 Savanoriški standartai, laisvi susitarimai, sertifikavimas. Tai palankiausios inovacijoms politinės priemonės. Jos ne visada tiesiogiai prisideda prie užduočių arba siekių įgyvendinimo, tačiau padeda toliau sparčiai vykdyti inovacijas nesukeldami beveik jokio neigiamo šalutinio poveikio.

3.14.10 Viešieji pirkimai. Pirkimai galėtų atlikti svarbų vaidmenį skatinant energetikos sektoriaus inovacijas. Reikia parengti ir plačiai paskelbti jų metodus. „Žalesniems“ viešiesiems pirkimams gali prireikti viso gyvavimo ciklo analizės, o dėl šio ir kitų naujų metodų valdininkams dažnai reikia toliau mokytis. ES viešųjų pirkimų taisyklės, kurių reikia laikytis, skatina „žalesnius“ viešuosius pirkimus, reikalaudamos šiuolaikinių sprendimų.

3.14.11 Norint sėkmingai įgyvendinti būtinas energetikos sektoriaus reformas, reikia paspartinti inovacijas. Komitetas ragina ypatingą dėmesį skirti

— priemonėms, kurios padėtų nustatyti ekonomiškai tinkamą kainą už išmetamą anglies dvideginio kiekį,

— viešojo ir privataus sektoriaus moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai skatinant naujas energijos formas ir energijos efektyvumą,

— įvairių produktų energijos efektyvumo gerinimo skatinimui reguliavimo ar kitomis veiksmingesnėmis priemonėmis,

— aktyvesniam viešųjų pirkimų vykdymui siekiant aukštesnių energijos efektyvumo standartų, visų pirma statybos pramonėje.

2007 m. liepos 12 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS